

HERALDISK TIDSSKRIFT

1962 • BIND 1 • NR 5 • SIDE 208-209

Nya kyrkliga vapen och sigill *Av Bengt Olof Kälde*

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heraldinen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

Nya kyrkliga Vapen och Sigill

Av Bengt Olof Kälde

BUKOBA STIFT. Den 30 juli 1961 vigde biskop Bo Giertz upsala-professorn *Bengt Sundkler* till den förste evangeliske biskopen av Bukoba, som valts därtill av den afrikanska synoden i *Nordvästra Tanganyikas Evangeliska Kyrka* eller Hayakyrkan, som den ofta kallas. Denna vigning innebar slutfasen i den svensk-dansk-tyska lutherska missionens utveckling till ett självständigt stift under egen biskop.

Det av dr Sundkler antagna biskopsvapnet (figur 1) blasoneras: *Sköld: kluven av svart, vari en av en vågskura bildad stam av silver och däröver ett mantuanskt kors av guld ner till försett med en spets, och av silver, vari ett medelst sågskuror bildat, svart kors inom en röd bård. Timbrering: mitra, korsstav och kräkla. Valspråk: VIA CRUCIS VIA LUCIS.*

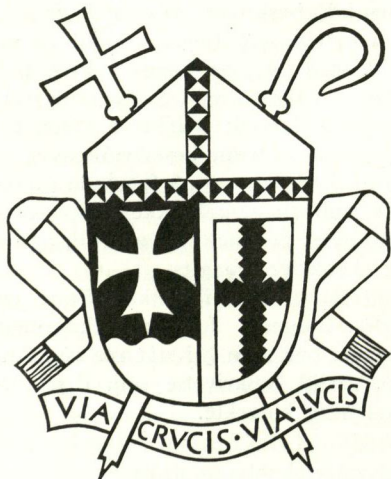
Enligt det vanligaste nordiska bruket kvadrerar en biskop sin sköld med

domkyrkans och sin egen släkts vapen. I detta fall har emellertid skölden *kluwits* på det sätt som de engelska biskoparna brukar, eftersom det inte funnits någon egentlig anledning att vara nordist i en — åtminstone vad heraldiken beträffar — huvudsakligen engelskdominerad miljö.

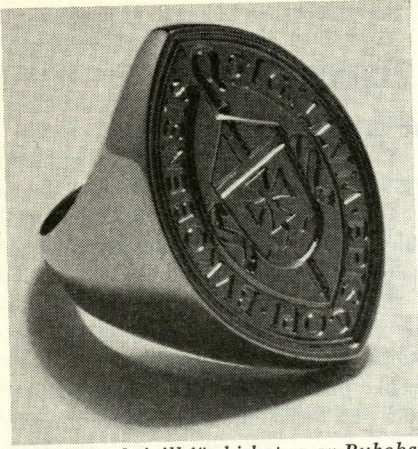
I främre fältets stiftsvapen syftar vågskuran på Victoriasjön, invid vilken Bukoba är beläget. Korset är hämtat från det anglikanska Uganda-stiftets vapen och hänsyftar på att de första kristna i denna del av det dåvarande Tyska Östafrika döpts av engelska missionärer och konfirmerats av den anglikanske biskopen i Uganda och att de därmed vid återkomsten hem symboliskt kan sägas ha planterat den kristna Kyrkans processionskors i »det svarta Afrikas» jord. Biskop Sundklers personliga vapen är en brisyr av den numera utdöda grevliga ätten *Sinclairs* stamvapen.

Timbreringen ansluter till allmänkyrkligt bruk. Mitran har i det här avbildade biskopsvapnet anknutits till den verkliga biskopsmössan, i vilkens dekor ett inhemskt, afrikanskt mönster upptagits. Skölden är försedd med korsstav och kräkla. Men skulle det nu helt autonoma stiftet vid någon framtida kyrko-union tänkas uppgå i en större afrikansk kyrkoenhet, bör korsstaven utgå i det fall den blivande ärkebiskopen inte brukar det *tvåarmade* provinsialkorset utan för som sådant den *enkla* korsstaven.

Stiftsvapnet är upptaget på flera ställen i den nye biskopens utrustning. Främst i hans ring, vilken är så gjord att den även kan tjäna som sigill (fi-

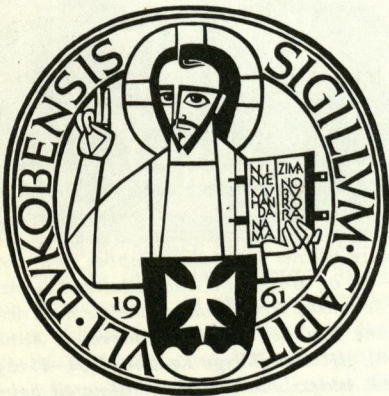
1. Vapen för biskopen, teol. dr Bengt Sundkler, tecknat av B. O. Kälde 1961.

2. Ring med sigill för biskopen av Bukoba.
Bildens här spegelvänd.

gur 2). Spetsovalen — den sedan medeltiden brukliga kyrkliga sigillformen — är en symbol för fisken, $\text{IX}\Theta\text{Y}\Sigma$, och är därmed en Kristussymbol. Vapnet brukas bl. a. på brevpapper och i biskopens herdabrev och är vidare broderat på korkåpens bröstklaff och på mitrans nedhängande band, *infulae*. I sigillet för kapitlet förekommer det likaså under bilden av den välsignande Kristus Allhärskaren (figur 3).

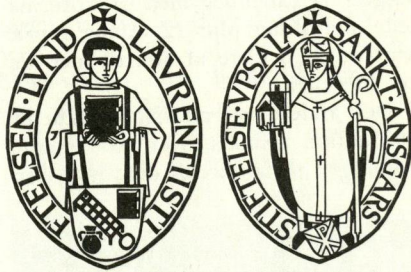
Det skulle glädja ett heraldiskt hjärta om även våra nordiska biskopar

3. Sigill för domkapitlet i Bukoba.

finge en så genomarbetad vapenutrustning, när de går ut att kämpa trons goda kamp.

Laurentiistiftelsen och S:t Ansgars stiftelse. De båda kyrkliga studentstiftelserna vid universiteten i Lund och Upsala har fått nytecknade sigill (figur 4). Laurentiistiftelsen (*Collegium S:ti Laurentii*) i Lund har antagit detta vapen: i fält av guld ett balkvis ställt, svart halster med störtat handtag, åtföljt ovan av en sluten evangeliebok och nedan av en penningpung, båda röda. Det svarta halstret i gulfält är med biskopens tillstånd taget från Lunds domkyrkovapen, vilket i likhet med brisyren syftar på ärkediakonen Laurentius, domkyrkans och studentstiftelsens skyddspatron. Evan-

4. Sigill för Laurentiistiftelsen i Lund och S:t Ansgars stiftelse i Upsala, tecknade av B. O. Kälde 1961.

gelieboken och pungen är uttryck för det fornkylkliga diakonatets båda huvuduppgifter — den liturgiska och den karitativa. Sigillet visar en från skölden uppstigande S:t Lars iförs diakonens skrud, dalmatikan.

Sigillet för S:t Ansgars stiftelse i Upsala visar Nordens apostel med stiftelsens vapen, som blasoneras: i rött fält ett medelst ett andreakors och ett uppskjutande P bildat kristusmonogram av guld. Tinkturerna är hämtade från Upsala ärkestifts medeltida vapen (i rött fält ett kors av guld).

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.